

Eilhard Lubin Lambert Langemack

De Formula Verborum Quae Baptismo Declarationis causa praemitti apud quosdam solent, quam Exorcismum vocant

Rostochii: Myliander, 1607

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn75651584X>

Druck Freier Zugang

E. Lubinus.
R. U. theol. 1607. 1a

Press

18

14.

ΣΥΝ ΘΕΩ

DE FORMULA VER-
BORVM QVÆ BAPTISMO DE-
clarationis causâ præmitti apud quos-
dam solent, quam Exorci-
smum vocant

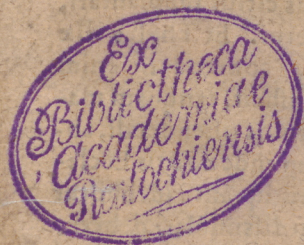
*Theses in Academiâ Rostochiensi ad
disputandum publice propositæ*

Præside

EILHARDO LVBINO S. T. Doctore
& Professore

Respondente

LAMBERTO LANGEMACIO Holsate.

ROSTOCHII.

Excudebat Stephanus Myliander, An: 1607.

Reverendo & Clarissimo viro, Dn.

JOHANNI MONRADO,
Præposito Ecclesiarum Alsiæ,

*Domino amico & fratri meo in Christo carissimo,
certissimo, S.*

Theses quas hisce diebus proposui, Reverende & Clarissime vir, de Exorcismo sunt. Quem quo sine aut consilio vel prisca Ecclesia actioni Baptismi præmiserit, vel nostra Ecclesia retinuerit, ex parte in thesibus his exposui, nec alias inter doctos quenquam potest fugere. Cur autem illam potius materiam hoc tempore excutiendam mihi proposuerim, nemo opinor quæret, qui quid Adversarij Calviniani abrogatione Exorcismi olim moliti sint, & hoc ipso tempore passim machinentur, norunt, & jam penè sentire incipiunt. Nimirum illos ab hoc ritu Adiaphoro plerumq; Tragœdias suas hæctenus exorfos esse, notius est, quàm ut ostendi mereatur. Cur autem Disputationem meam, hanc contra illã direxerim, quæ sub nomine præcipui cujusdam, & dum vixit, sinceri, & de Ecclesiâ DEI meritissimi Theologi, passim hisce diebus sparsa est; nemo me opinor jure culpaverit. Notum est nunquam quenquam ab hostibus citiùs supplantari, quàm cum etiam ab amicis oppugnari videtur. Et Thesæ illæ quamvis utrunq; tolerari posse videantur, (contendunt enim rem mediam, sine quâ ipse Baptismus sibi sufficit, tanquam materiam apud adversarios rixandi, apud infirmos offendendi, abrogandam esse) Accuratiùs tamen, quantum inde nostris Ecclesijs incommodi oriturum sit æstimanti, neutiquam videbuntur vel suppressione aboleri posse, vel silentio dissimulari debere. Sparsæ illæ passim & in universâ Germaniâ & vicinis locis ad amicos pariter & hostes longè lateq; disseminatæ. Sparsæ autem suæ certè tempore importuno prorsus & incommodissimo, quo
Dia-

Diabolus hoc egit, ut per abrogatum Exorcismum in nostris Ecclesijs januas aperiret, reliquum suum virus, latius ad nos propagandi, & Religionem nostram universam in reliquis etjam Doctrinæ partibus suspectam reddendi, & nostrarum Academia- rum & Ecclesiarum Doctores vel distrahendi, vel cerè incertitudinis pariter & inconstantie insimulandi, & reos peragendi.

Jam ad illarum thesium auctorem, quod attinet, Ego cum hæc contrarias adornarem mihi persuadere non potui, illum cum esse, quem theses in titulo suo profitentor. Sed ne jam quidem satis imperare mihi possum, ut illum auctorem statuam. Aut si auctor est, certus sum, non eo scripsisse animo, ut sic e- derentur, multo minus ut cum multorum offendiculo & omni- um fermè Saxonicarum Ecclesiarum perturbatione publicè, ut titulus pollicetur, disputarentur. (Mens illi viro longè fuit me- lior) sed ut privatim collegarum suorum & reliquorum totius Ecclesiæ judicium privatim super Adiaphoro hoc abrogando exploraret. Norat enim suam privati & unius viri auctoritatem quantumvis magnam non suffecturam ad ritus hujus ab anti- quisimâ Ecclesiâ accepti, & à Divo Luthero retenti, & in no- stris Ecclesijs tanto tempore hætenus usurpati, & à nostris do- ctoribus tot scriptis defensi, abrogationem. Quod si aliter ani- matus fuit, cur vivus hæc non edidit, aut cur mortuus per suos edi non caravit? Suos dico, & jam non dico, qui illi fuerint à qui- bus & quo animo sint editæ, & numnam forte alicujus non ge- nuini accessione sint locupletatæ. Quidquid sit, nullam mihi dubium illum vivum & lubentem nunquam theses hæc, (ut demus cum auctorem esse) vel edi, vel saltè sic edi permissu- rum fuisse. Longè aliter vir ille notus est, non amicis solum, sed & hostibus, cujus tota vita dicta, facta comparata erant, ad Sa- crosanctæ Ecclesiæ ædificationem, & non destructionem. Ex qui- bus ego quidem certè statuo, in adornatione harum thesium au- ctorem, (siquidem ille auctor est, quem inscriptio pollicetur) non adseruisse, sed Ecclesiæ censuram explorare voluisse; & pro- pterea hæc editione post mortem injuriam illi fieri, qui vivus hanc publicationem nunquam approbasset. Ego quidem sic sta- tuo, quod quisquis mea nõ eo animo edit, quo scripta sunt; & pu- blicat ea quæ ego sic publicari nolim, ille edat illa, quæ pro meis

neutiquam sunt agnoscenda. Non igitur hæc amplius illius sunt, qui si scripsit, non nisi animo bono ac benevolo scripsit, ut si ab Ecclesiâ approbarentur, valeret, vel si minus, abijcerentur: Sed illius, qui tempore importuno, & animo non satis benevolo, in fraudem auctoris, infirmorum scandalum, & Ecclesiæ perturbationem malè publicavit. Quia verò hæc meæ Theses jam adfectæ, & pænè publicatæ erant antè, quàm de auctore certi quid constaret; Inde nimirum factum, ut theses illas tanquam alienas durius quibusdam in locis exceperim. Sic tamen, spero, ut nunquam viro illi detraxerim, quem vivum veneratus sum, & mortuum colo, & colam dum vixero, utrumq; merito suo. Hæc ad justam vel excusationem auctoris, vel accusationem editoris illarum Thesium, & instituti mei rationem, dum hanc meam disputationem illis oppono, plenius tibi probandam paucis volui præmittere. Hanc autem materiam eo lubentiori animo, & impendio magis aggressus sum, ut vel eo ipso ostenderem, nihil me minus, quàm cum illis facere, qui cum Anabaptistis Exorcismum principio oppugnarunt, Calvinianos dico. Huc accedit quod multi præstantes Theologi de Exorcismo scripserint, eumq; magno judicio & maturo consilio minimè abrogandum censuerint, qui institutum meum hoc minimè, spero, improbarent. Quidquid sit, minimè hæc silentio fuerunt dissimulanda, nisi nostram doctrinam ut in hæc, ita etiam in reliquis omnibus controversijs de errore suspectam reddere; nostram in asserendis ritibus & ceremonijs in Ecclesiis nostris usitatis incertitudinem & inconstantiam omnibus amicis improbandam, hostibus ridendam exponere, adeoq; nisi infirmioribus scandalum, & adversarijs nostris in nostras Ecclesias per abrogatum Exorcismum irruptionem parantibus, mox triumphum decernere voluerimus. Tibi vero Reverende & Clarissime vir, hæc inscribere volui, mei in te amoris, benevolentiae, ac studij qualecunq; documentum, & priscae inter nos familiaritatis & amicitiae nunquam intermoriaturæ indicem. Quod, quale tandem cunq; sit, tueberis. Vale & salvè cum omnibus tuis salvis. Rostochij, Mense Januario, no. M. DC. VII.

R. T.

Studiosissimus

EILHARDVS LVBINVS.

ΣΥΝ ΘΕΩ.

DE
EXORCISMO.

Thesis I.

Nter alios ritus ac ceremonias, quibus Ecclesia, etiam antiquior in actione Baptismi immensam virtutem & Energiam Sacrosancti Baptismi significare, & adumbrare voluit, est formula illa verborum, quibus Diaboli Spirituale in homines non regeneratos imperium per Baptismum sive lavacrum Regenerationis &c. destrui indicatur. Quam verborum formulam Exorcismum vocant.

II. Verba autem illa, quae Exorcismi nomine indigent, sunt illa, à quibus Baptismi actio inchoatur: Exi immunde Spiritus, & da locum Spiritui Sancto: Et illa, quae postea adduntur: Adjuro te impure Spiritus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, ut ex eas, & discedas ab hoc famulo DEI N.

III. Hac verba à priscâ Dei Ecclesiâ bono & minimè improbando consilio in administratione Baptismi addita fuerunt, ut illis ipsis quoquo modo indicarent Diaboli in homines ex carne natos horrendam tyrannidem, quae major est, quam vel lingua enarrare, vel ratio humana possit comprehendere, à quâ baptismus omnes credentes liberat.

IV. Jam ad ipsa Exorcismi verba quod spectat, illa partim habent

A 3.

in sacra scripturâ novi Testamenti habentur, partim inde evidentissimè elici & deduci possunt.

V. Et principio ὁρκίζω & ἐξορκίζω, quorum hoc Matth. 26. v. 63: Illud verò, Marci 5, v. 7. Act. 19. v. 13. & 1. Thes. 5. v. 27. habetur, propriè significat per Dei nomen & auctoritatem adhibitam, & juramento invocatam aliquid mandare & præcipere. Derivatur enim verbum à nomine ὁρκῶ, quod juramentum significat, & est di vini numinis invocatio & contestatio.

VI. Hoc in supra citatis locis evidentè apparet. Apud Marcum Diabolorum legio ad Christum dicit: Adjuro te per Deum, Id est DEI nomine & imperio quasi in auxilium invocato tibi præcipio. Et Paullus ad Thessal. Adjuro vos per Dominum, Id est, Deum ultorem super vos invoco, nisi hanc meam Epistolam cunctis fratribus recitaveritis. Apud Matthæum verò Caiphas ait ad Christum, ἐξορκίζω σε καὶ Ἰησοῦ τὸ ζῶντι. Adjuro te per Deum viventem, ut dicas nobis an tu sis Christus. Id est Deum vivum super te vindicem in voco, nisi veritatem nobis dixeris.

VII. Patet igitur verbum ἐξορκίζω generaliter significare, Deo ultore & vindice per juramentum invocato aliquid imperare: & non satis candidè & peritè illos facere, qui contendunt verbum hoc semper de corporaliter obsidentibus Diabolis ab homine obsessò expellendis usurpari, ut verbum hoc abominabile & odiosum reddant.

VIII. Specialiter autem usurpatur de Damonibus ab hominibus corporaliter obsessis ejciendis. A quâ verbi hujus significatione et jam dicuntur ἐξορκιστῆς, Exorcistæ. Quales in Actis memorantur cap. 19. v. 13. vagabundi quidam Judei filij Sceva, qui super illos, qui malos Spiritus habebant, incipiebant nomen Domini Jesu nominare, dicentes: Ὀρκίζομεν ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει. Adjuramus vos per Jesum, quem Paullus prædicat. I. Jesum quem Paullus prædicat super vos
invoc-

invocamus, ut sua auctoritate vos eijciat, & reluctantes vi ex-
trudat, & excruciet.

IX. Hinc in Ecclesiâ fuerunt Exorcista, qui super obsessos
Christi nomine invocato, Diabolos expellebant. Quod Speciale
DEI donum in Apostolis capit, Matth. 10. v. 1. Vbi dedit ei-
Christus auctoritatem adversus Spiritus immundos, ut eij- In Apol.
cerent eos. Et quod donum diutissimè in Ecclesiâ duravit et-
jam post D. Augustini tempora.

X. Meminit hujus doni Justinus Martyr qui tempore Anto-
nini Pij vixit, & Irenaeus: Item Tertullianus, qui tempore Se-
veri, Eusebius, Cyprianus, Augustinus, Nazianzenus, &
plurimi alij. Sed de hisce Exorcistis, qui Diabolos, qui corpora-
liter homines obsederant, in veteri Ecclesiâ eijciebant, nihil his
dicere nobis propositum est.

XI. Jam quod ad reliqua in Exorcismo verba attinet, quibus
impurus Spiritus exire jubetur, eâdem Phrasi, de solutâ obsessio-
ne Diaboli Spirituali, utitur Salvator noster, Matth. 12, v. 43.
cum ait: ὅτι τὸ ἀκαθάρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀθρώπου.
Cum impurus Spiritus exierit ab homine. Qua verba in-
telligi de illis, qui à Sathanâ captivi non corpore, sed ani-
mo tenebantur, vel Beza ibidem in annotationibus suis te-
statur.

XII. Loquitur ibi Christus de obsessis à Diabolo non corpora-
liter, sed spiritualiter, quos Paullus vocat, ἐν τῇ τῷ Διαβό-
λῳ παγιδί, ἐν ὧν χειρῶν ἐσὶ αὐτῶν. In Diaboli laqueis,
(constitutos) quasi vivi ab illo in vinculis detenti sint. 2. Ti-
moth. 2. v. 26. Et Christus talem obsessionem intelligit, cum ait
ad discipulos suos, objurgans illos: οὐκ οἴδατε οὐκ πνεῦμα τὸ
ἐστὶ ἐν ὑμῖν. Nescitis, qualis Spiritus vos sitis, Luca 9, v. 45. Vbi
intelligit interiorum Spiritus motum ab interiori mali Spiritus
& homicida, quo obsidebantur, ad flatu profectum.

XIII. Tali etiam ad flatu spiritualiter agitur Babylon
magna

magna, qua dicitur Φυλακή παντὸς πύματος & ἀνεμίερα.
Custodia omnis Spiritus impuri. Apocalyp. 18. vers. 2.

1. Ioh. 4.
v. 1. Hunc Spiritum intelligit Paullus, cum ait, quod data sit
ἀλλο δόκιμοις πύματων. Discretio Spirituum. 1. Co-

1. Ioh. 4.
v. 6. rinib. 12. vers. 9. Et Johannes cum ait, μὴ πάντι πύμα-
ματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὸ πνεύματα. Ne o-
mni Spiritui credite, sed probate Spiritus, num ex Deo
sint. Quinam verò Spiritus quasi per examen proban-
di sint, mox addit: Τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ
πνεῦμα τῆς πλάνης. Spiritum veritatis, & Spiritum
erroris.

XIV. Hunc erroris & mendacij Diaboli spiritum omnes ho-
mines habent, qui sunt extra Christum: qui non credunt Iesum
esse Christum: Πάν πνεῦμα, ὃ μὴ ὁμολογῆι τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν
σαρκὶ ἐληλυθότα, οὐκ τὸ θεὸν ἐστίν. Omnis spiritus, inquit Jo-
hannes, qui non confitetur Iesum Christum in carnem ve-
nisse, ex DEO non est.

XV. Tales autem sunt omnes, qui non ex DEO nati, vel
potius renati sunt, sed ex sangvine, aut libidine carnis, aut li-
bidine viri sunt geniti, id est omnes homines in mundum veni-
entes, qui non geniti sunt ἀνωθεν, hoc est, de integro, denuo, vel
de novo, id est, ἐξ ὕδατος & πνεύματος, ex aqua & spiritu.
Id est, qui non credunt, & quos Spiritus sanctus per aquam Ba-
ptismi, & per incorruptibile DEI verbum manentis in æ-
ternum non regeneravit.

XVI. Dum enim sibi invicem vir mulierq; miscentur,
ut Prosper hac interpretatur, ut liberos generent, sine libidine
non est parentum concubitus. Ob hoc filiorum ex eo-
rum carne nascentium non potest sine peccato esse conce-
ptus. Et ibi peccatum in parvulos transmittit non propa-
gatio, sed libido. Unde beatus David, quamvis de legitimo
& iusto conjugio natus, in quo nec infidelitatis culpa, nec
forni-

De fide ad
Petrum
Diaconum
cap. 2.

fornicationis macula poterat inveniri, propter origina-
le tamen peccatum, quo naturaliter obstricti sunt filij iræ,
non solum impiorum filij, sed omnes etiam, qui de iusto-
rum sanctificata carne nascuntur, exclamat & dicit: Ecce *Psal. 50.*
in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis concepit me *v. 7.*
mater mea. Sanctus etiam Job dicit: Mundum à sorde *Iob 25. v. 4.*
non esse hominem, nec si unius diei sit vita ejus super ter-
ram. *Idem confirmat Augustinus, cum ait: Homini libidi-*
ne pravâ, quæ cum generatione conjungitur, malum in-
fundi. Et rursus Prosper: Firmissimè tene & nullatenus
dubites, omnem hominem, qui per concubitum viri &
mulieris concipitur, cum peccato originali nasci, hoc est,
impietati subditum, mortiq; subjectum esse, & ob hoc
naturâ iræ filium nasci. *De Eccle-*
sisticis
dogm.
De Fide ad
Petrum
Diaconum
cap. 26.

XVII. Ex hisce & multis alijs rectè pronuciare possumus
omnes homines naturaliter etiam ex sanctissimis parentibus
natos, esse filios iræ, hoc est irati Dei condemnatione aternâ
mortis reos. Filios Diaboli, & ex Diabolo, quia faciunt pec-
catum, ex Diabolo inquam, qui peccat à principio. Nam *Eph. 2. v. 3.*
ita inter se opponuntur filij Dei & filij Diaboli, quod hi peccato, *1. Ioh. 3.*
illi justitiæ dent operam. *v. 10.*
Ibid. v. 8.

XVIII. Imò verò omnes homines generatione naturalè
natos dicimus cum Paulo, ὄντες νεκροὶ τοῖς ἁμαρτίαις καὶ *Eph. 2. v. 1.*
τοῖς ἁμαρτίαις esse mortuos in offensis & peccatis suis.
In quibus peccatis omnes ambulant juxta vitam hujus
mundi juxta Principem, qui habet potestatem aëris. Ni-
mirum, qui est ille Spiritus τὸ πνεῦμα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ
θεῖος. Qui nunc obsidendo agit in filijs obedientiæ. Quibus
Diaboli filijs spiritualiter à Diabolo obsessus & agitatiss se etiam
adnumerat. D. Paulus ante conversionem. Addit autem:
Inter quos & nos omnes conversati sumus olim in cupi-
ditatibus carnis nostræ, &c. καὶ ἡμεῖς τέσσαρα φῦσιν ὁρῶντες
ὡς καὶ οἱ ἄλλοι. Eramus naturâ filij iræ. Naturâ, id generatione
naturali tales nati.

B

Vbi ob-

XIX. Ubi observandum imprimis, quod impurus Diaboli Spiritus dicitur ἐρεγῶν, i. per obsessionem se movens, agitans & operans in filiis inobedientia. Verbum enim ἐρεγῶν significat internam efficaciam insitam agito & impello. Hinc Herodes putabat

Math. 14. Spiritum & virtutes Baptistae insidere in Christo, & operari.

v. 2.

Marc. 6. legem ἐρεγῶντος, agitasse in suis membris ad fructum ferendum

v. 14.

Rom. 7. v. 5. potentiâ intus operante & tumultuante obsessus impellitur, & agitur.

Id quod Paulus per verbum ἐρεγῶν notavit, indicans Diabolum omnes homines à naturâ filios iræ natos, omnes per verbum Dei, & lavacrum regenerationis virtute Spiritus sancti non de integro renatos, spiritualiter obsidere, agitare, impellere, & pro suâ obsessoris & insidentis vel ἐρεγῶντος libidine tanquam sua mancipia ad quævis scelera impellere & incitare.

XX. Patet ex hæcenus demonstratis, Vocabulum Exorcismi, ut in sacrâ Baptismi actione usurpatur, in novo testamento inveniri; Patet etiam omnes homines carnaliter & naturaliter post lapsum primi hominis generatos, filios iræ, imò filios Diaboli esse, (in quantum scilicet in peccatis nascuntur) & omnes spiritualiter à Diabolo obsessos esse; Patet denique, quod, cum spirituale Diaboli imperium in homine destruitur, immundus Spiritus vel Diabolus ex homine, vel ab homine exire dicatur. Quæ omnia ex novo testamento adductis exemplis supra demonstravimus.

XXI. Videbimus deinceps, quo consilio sancti in primâ Ecclesiâ post Apostolorum tempora Patres, hæc exorcismi, qua superius proposui, verba administrationi Baptismi addere vel præmittere voluerint. Consilio profecto bono, imò optimo, nec eventu unquam incommodo & infelici apud illos, qui de Baptismo, ejusque immensâ virtute, & divinâ efficaciam in regenerandis filiis carnis, & ex illis filios Dei faciendis, pie senserunt, & rectè docuerunt.

Pronun-

XXII. Pronunciat Salvator noster, quod oporteat omnes
ἄνθρωποι ἀναγεν. h. e. à principio, de integro, & de novo ge-
nerari: Et quod nisi quis ex aqua & Spiritu natus sit, non possit
ingredi in regnum Dei. Jam verò Baptismus est illud πᾶσι
ἡμετέρας λῆσεν, ἢ ἀνακαινώσις πνεύματος ἁγίου. Regene-
rationis lavacrum, & renovatio Spiritus sancti, Quo ba-
ptizati Christum induuntur; cum ipso sepeliuntur, & susci-
tantur. Hoc est omnium ejus honorum, beneficiorum & merito-
rum per fidem participes evadunt. Per fidem, inquam, quam
Spiritus sanctus per verbum & sacramenta efficaciter operatur.
Unde constat quanta & qualis virtutis & efficacia sit Baptis-
mus. Nimirum, qui ut Divus Lutherus ait: Operatur remis-
sionem peccatorum, liberat à morte & à Diabolo, & donat eter-
nam beatitudinem omnibus, verbo & promissioni Christi de Ba-
ptismo credentibus.

Tit. 3. v. 5.
Gal 3. v. 27
Col. 2. v. 12
Rom. 6. 4.

XXIII. Volentes igitur Doctores prima Ecclesia indicare
per Baptismum à Christo institutum Diaboli in hominem impe-
rium destrui, & immanem illam & truculentam tyrannidem,
quâ omnes per aquam & Spiritum non renatos, spiritualiter ob-
sessos pro suâ libidine in omnis generis scelera precipitat, sic, ut
quidquid agant merum peccatum sit: Verba illa, qua Exorcis-
mū, imposti nomine vocant, actioni Baptismi præmisserunt, osten-
suri ex quam immani & atroci servitute & tyrannide Diaboli,
homo per Baptismum sive lavacrū regenerationis &c. liberetur.

XXIV. Verba igitur illa idem significant, atq; si diceretur:
Hec Baptismi jam jam futura actio à Deo instituta est, ut per
illam tuum, Sathan, in hoc homine Spirituale imperium destrua-
tur. Adjuro ergo te sacrosancta trinitatis auctoritate, in cujus
nomine hunc hominem baptizo, ut scias nihil te amplius in hoc
homine habere juris, qui ab originali & omnibus suis peccatis
sanguine filij Dei, in hoc lavacro abluitur: & super te, Sathan,
altorem & vindicem Deum advoco, nisi ab hoc homine, qui jam
ex filio ira filius DEI renascitur, facestis.

XXV. Non potest autem Diaboli atrox in hominem sevitia, & immanis truculentia magis declarari, quam in homine corporaliter à Diabolo obsesso, cujus imago videre est in illo homine, qui totâ legione & exercitu Diabolorum obsessus erat.

Mat. 5, 19. Hanc ergo Diaboli spirituales immanitatis adversus hominem atrocitatem, & virtutem Baptismi ab illâ immanitate liberantis, ob oculos ponere volentes, idq; verbis paucissimis, ut baptisimi actio postulatis compendiosius illud facere non potuerunt, quam imagine desunt à miserâ hominis corporaliter à Diabolo obsessi.

XXVI. Ex consideratione autem corporalis obsessionis, quae in multis quasi in sensus & oculos incurrit, evidentius procedere possumus ad considerationem obsessionis spiritualis, quae eo est gravior, horribilior, atrocior & truculentior, quo anima externis membris, & spiritus corpori praestat, & quae si in oculos incurreret, suâ immanitate omnem humanam rationem & orationem superaret.

XXVII. Hisce ergo Exorcismi verbis ostendere voluerunt, tum miseriam hominis non regeneratis qui ante regenerationem & ejus lavacrum, Baptismum, spiritualiter est in potestate Diaboli, à Sathanâ undiq; circumdatus & obsessus, ita ut quidquid agat, & optima etiam ejus coram mundo opera, sine fide, & merita peccata sint: tum etiam Baptismi immensam virtutem & efficaciam, quae per baptismum in verbo ab hisce omnibus credentes liberat.

XXVIII. Hae autem verba, quibus de Baptismi efficaciam astantes initio actionis Baptismi monere voluerunt, quod scilicet per Baptismum homo baptizatus ab horribili Diaboli jugo & servitute liberetur; patrum aetate, & nostro tempore oppugnari ceperunt, & nuper admodum oppugnari cepta sunt editis thesibus sub alicujus auctoris nomine, qui dum vixit inter Theologos fuit primarius; Et qui, ut mihi quidem videtur, vel illarum auctor non est, aut si est, scripsit illas ut cum amicis privatim communicaret, non a publicâ disputatione cum multorum offendiculo pro-

to proponeret. *Neg. n. vivus vel edidit illas, vel ut post mortem ederentur curavit.* Certè nunquam permisisset illas ita publicari, ut jam multa privata publicantur, exemplo inter bonos haud frequentato.

XXIX. Contra quas Theses dum paucis agere constituo solemniter initio protestor, nos verba illa exorcismi neutiquam necessariam aliquam Baptismi partem constituere, sine quâ Baptismi actio plena & perfecta non sit, (illa enim verbis Christi, & institutionis Baptismi in solidum absolvitur) sed utilem baptismi efficacia & virtutis declarationem, quod baptismo Diaboli opera destruantur & peccata abluantur. Quo sensu etiam à Divo Luthero maturo consilio, verba illa sunt retenta.

XXXI. Protestor etiam Sanctorum Patrum in verba illa exorcismi, ut vocant, & illorum verborum commendationem, incommodiora dicta (quasi in verbis illis virtus quadam sit Diabolos fugandi) nobis fraudi esse non debere. Nempe quorum in hanc sententiam minus commodè dicta excusamus potius, quàm defendimus, eo quod sine adversarijs locuti sint, & quod illis de virtute & efficaciâ Baptismi, & de hisce verbis, quibus illa declarantur, nunquam lis mota fuerit, ut

XXXI. Sed & illud ultro concedimus, Ecclesiam illam libertatem habere illa Exorcismi verba solemnia, quantumlibet inde à primorum Patrum, paullo post Apostolorum tempora, aetate, actioni Baptismi pramitti solita, omittendi, & abrogandi, si nimirum justa & necessaria causa sint, & illud sine infirmorum scandalo, & sine adversariorum haeticorum commodo & subsidio tutò fieri possit.

XXXII. Principiò a. notandum est, hisce verbis initio non litem fuisse motam, nisi ab illis, qui Sacramenta extenuant, & virtutem & efficaciam Baptismi negant, & contendunt, vel infantes non habere peccata, atq; ideo naturâ filios iræ non esse, ut sunt Anabaptista: vel infantes, licet in originali peccato nati sunt, tamen propter alienam fidem, quod ex fidelibus parentibus

nati sint, etiam ante & extra baptismum non esse extra DEI regnum, & sub Diaboli tyrannide.

XXIII. Unde patet litem nobis intendi non propter illa exorcismi verba, sed propter necessitatem & efficaciam sacrosancti Baptismi, quam necessitatem & efficaciam verba illa exorcismi explicant & declarant; Declarant, inquam, commonesactione piâ & utili, & quibus verbis nemo bonus, & de Sacramenti, eorumq; efficaciam piè & rectè sentiens, inde à primis Ecclesia Christiana patribus, usq; ad patrum nostrorum tempora, unquam offensus fuit, aut meritò offendi potuit.

XXIV. Baptismi ergo auctoritatem, necessitatem, & virtutem impugnare volentes, dolosè impugnarunt verba illa, quibus Baptismi efficaciam piâ commonesactione præmissâ declaratur, quod nimirum per sacrosanctum illud lavacrum aquæ in verbo DEUS pater propter filium, per Spiritum sanctum nos salvet mandet, regeneret, nosq; à potestate & tyrannide, hoc est, ab obsessione Diaboli spirituali liberatos absolvat.

XXV. Ut autem ad pleraq; illarum Thesium respondeam, quibus auctor quicumq; sit, verba exorcismi, quæ & in sacris literis fundata, & tot sæculis à patribus administrationi Baptismi piæ commonesactionis loco præmissa & usurpata sunt, ab actione Baptismi proscribere conatur: Principio thesi 6. vocabulo Exorcismi invidiam facere conatur, tanquam δυοφύω, & malè ominato, quod Exorcismus Germanicè significet Teuffelsbeschwerung. Facit autem non salis peritu. Significat enim in propriâ significatione adjurationem, quâ invocato DEI nomine, auxilio, et vindictâ aliquid imperatur. Ut ex superius è novo testamento adductis exemplis patet, & plurimis ex Græcis profanis auctoribus exemplis ulterius ostendi poterat.

XXVI. In hac propriâ suâ significatione ἐξορκισμός postea usurpabatur, quando DEI nomine invocato Diaboli ab illis, quos corporaliter obsidebant, expellebantur, ab Exorcistis. De quâ

quâ Exorcismi & Exorcistarum speciali usurpatione, qua thes. 6.7. & 8. dicit, huc non pertinent. Quæ autem Thesi 8. ex 1. Thes. 5. v. 27. allegat, si rectius perpendisset, didicisset utiq; õg-
nũv non significare expulsionem Diaboli, ut vult thesi 6. sed
adjurationem & imperium per DEI auctoritatem. Ut enim
verbum expellere significat in gẽere aliquid ejicere, non in specie
Diabolum ejicere: Ita verbum ejurare significat, propriè in Dei
nomine, aliquid præcipere, nõ in specie Diabolo exitum imperare.

XXXVII. Vocabulum igitur Exorcismi usurpamus in
Baptismo non in speciali usurpatione, quâ Diaboli corporaliter
obsidentis expulsio imperatur: Sed in primâ generali, & pro-
priâ significatione, quâ significat. ejurationem quæ fit per õg-
nov, jurejurando quasi invocato Dei nomine, quâ Dei potentiam
& auctoritatem, qui Baptismum instituit, Diabolo indicamus,
imperium ejus in hominem jam baptizandum jam destructum
esse, jam hominem illum non amplius sub potestate Diaboli esse,
sed esse filium Dei, & in Baptismo Christi sanguine ablui ab
omnibus peccatis, illamq; in regnum Dei ex regno Diaboli adop-
tionem hæc baptismi administratione exhiberi, ratam fieri, &
obsignari.

XXXVIII. Quæ de verbis Exorcismi, & verborum illo-
rum explicatione thesi 10. & 11. inquit, illis nos, contra dicimus
non explicationem solum verborum, sed ipsa etiam verba sana
esse, nec aliena (ut ille vult) sed sacra scriptura per omnia con-
sona. Et de verbis Exorcismi in Ecclesijs yncõv Lutheranõ-
rum eadem omnium est sententia, eãtenus verba illa necessaria
esse, quatenus utilem commonefactionem & declarationem con-
tinèt, de necessitate & efficacità Baptismi, cujus Baptismi in ver-
bo spiritualem virtutem Diaboli imperium & opera destruendũ
paucissima illa verba plenè & perspicuè explicant & declarant.

XXXIX. Dicimus ergo substantiam, integritatem & effi-
caciã Baptismi sibi constare verbis institutionis Christi, & ad
Baptismi integritatem nequaquam illa verba Exorcismi neces-
saria

Matth. ult.
v. 19.

aria esse: Utile tamen esse, ut per verba Exorcismi, vel alia sacra scriptura verba, declaratio & commonefactio de efficacità & virtute Baptismi, pramittatur. Qualem commonefactionem cum per verba Exorcismi sacris litteris consona, in Ecclesiâ à majoribus acceperimus, jure illam retinemus.

XL. Qua exempla thesibus 14. & 15. profert, de superstitione simplicium hominum, qui exorcismi verba de substantiâ Baptismi, & necessaria esse crediderint, nihil faciunt ad rem. Prava enim & falsa de re bonâ & utili opinio, ipsi rei bonâ & utili fraudi esse non debet. Addo etiam, quod hujus superstitionis & scandali in simplicibus illi auctores fuerint, qui exorcismum, rem mediam & indifferentem sine justâ causâ abrogarunt.

XLI. Qua thesi 16. de motibus à promiscuâ plebe ob abrogatum Exorcismum excitatis memoratis contra seipsum adducit thesium auctor. Hinc enim discere debebat, in rebus medijs nihil innovandum esse, omnemq; talem mutationem scandalosam pariter & periculosam esse.

XLII. Qua thesi 17. & 18. ait, illa non satis candidè primarijs nostris Theologis adfingit: Norunt enim illi verbis exorcismi non infantem ad Baptismum preparari, & quasi idoneum & dignum Baptismo reddi, sed susceptores & adstantes de immensâ efficacità & necessitate Baptismi piè, utiliter, & salubriter admoneri, & quasi pramoneri.

Thes 20. XLIII. Illa verò, qua Thesibus 20. & sequentibus aliquot ex Patribus citat, de illis superius protestati sumus, nos, si que incommodius ab illis dicta sint, illorum culpa pœnam immerito luere. Non diffitemur enim illorum verba ita sonare multis in locis, quasi virtutem aliquam Diabolum fugandi verbis exorcismi peculiariter attribuerint.

XLIV. Talia autem minus commode dicta illis Patribus excidisse, qua postea orti Hæretici, vel pro se citare, vel reprehendere potuerint, minimè mirum. Illis enim temporibus, quibus vivebant, de Exorcismi verbis nondum ulla dica illis scripta erat.

erat. Vnde factum est, ut sine adversarijs liberius & incommodius locuti multa sint.

XLV. Quod si illo tempore hac controversia fuisset mota, uno ore omnes se declarassent; Se non Exorcismi verbis pramissis, sed ipsi Baptismo sequenti, & in illo DEI institutioni & verbo efficaci, virtutem & efficaciam Diabolo ab homine jam regenerato fugandi attribuere.

XLVI. Debemus a. patrum pudenda non prodere sed tegere, & incommodè dicta commodà explicatione excusare. Quorum neminem judico fuisse tam vecordem, ut verbis illis Exorcismi ab Ecclesiâ administrationi Baptismi declarationis ergo pramissis, efficaciam illam tribuerit, qua debetur ipsi DEO & Baptismo in verbo à Deo instituto, quo Deus hominè salvat, munit, & regenerat, hoc est, ex Diaboli laqueis solutum liberat.

XLVII. Verba igitur Exorcismi nullam virtutem & efficaciam habent, sed respiciunt ad virtutem & vigorem sequentis Baptismi, quàm piè & utiliter explicant & declarant, & ostendunt, quàm immensa bona à Baptismo sequenti expectanda sint.

XLIX. Quomodo verò patrum illa dicta, quibus exorcismi virtutem commendare videntur intelligenda sint, explicabit ipse Patrum Antesignanus & Coryphaeus Augustinus, qui unus pro omnibus omnium instar respondebit loco illo à The-
sium auctore thesi 21. citato. Habentur verba illa

Tom. 7. ad Valerium de nuptijs & concupiscentiâ lib. 1. cap. 20. Deus eruit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij claritatis suæ. Ab hac igitur potestate tenebrarum, quarum Diabolus princeps est, id est, à potestate Diaboli & angelorum ejus eruuntur parvuli cum baptizantur. Et mox: In veritati igitur non in falsitate potestas Diabolica exorcizatur in parvulis. Et mox: Quid ergo est in eis per quod in potestate Diaboli teneantur, do-

C

nec

nec eruantur inde per Sacramentum Baptismatis Christi?
Quid est, nisi peccatum? Hac ille.

XLIX. In hoc dicto initio dicitur erui parvulos è potestate tenebrarum dum baptizantur. Postea ait potestatem Diabolicam exorcizari in parvulis. Deniq; rursus ait, parvulos erui è potestate Diaboli per Sacramentum Baptismatis à Christo instituti. Patet ergo, quod virtutem Diabolum exorcizandi, Exorcismo tribuat, in quantum Exorcismus respicit Sacramentum Baptismatis Christi.

L. Intelligit ergo D. Augustinus & reliqui patres, per Exorcismi verba, nihil aliud, quam verba institutionis Christi. Cum enim dicit DEI minister: Ego baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Perinde est ac si diceret: Ego auctoritate & potestate sacrosanctæ Trinitatis abluo te peccatorem Christi sanguine ab omnibus peccatis & Diaboli operibus, teq; in priorem imaginem Dei, quam per lapsum Adami, in quo peccasti, exueras, reformo & renovo, teq; absolvo & libero à potestate Diaboli, & Diabolum, una cum ejus operibus, à te facessere jubeo.

LI. Propriè ergo & verè loquendo verba illa Christi Baptizo te in nomine Patris: sunt verba Exorcismi, quibus tantam virtutem sancti Patres rectè attribuerunt. Quibus potenter & efficaciter invocato nomine & auctoritate Sacrosanctæ trinitatis Diabolus & opera Diaboli peccata facessere jubentur. Ego enim significat invocata & adhibitâ DEI auctoritate jubere.

LII. Exorcismus ergo administrationi Baptismi declarationis & commonefactionis causâ præmissus respicit ad verba Christi, in quibus radicatur & fundatur, nihilq; aliud significat, quam Spirituale Diaboli imperium actione Baptismi in verbo jam jam instituendi, destruis hominemq; qui ante sub potestate Diaboli erat, per verba Christi auctoritate & nomine Dei à
Dia-

Diaboli servitute potenter erui. Tum enim demum Diabolus verè & propriè expellitur, cum homines, quos Diabolus per peccatum horribiliter ad suam imaginem deformavit, reformantur & renovantur, non in corpore, sed in spiritu & mente. Et sic omnes fideles Dei ministri ab hominibus spiritualiter obsessis & circumfessis Diabolum expellunt per verbum & Sacramenta, à Deo & Christo ejus instituta.

LIII. Hâc declaratione omnia illa, quæ à thesi 21. usq; ad 36. prolixè à patribus citantur, expediri possunt. Vbi interim Optati Milevitani & Isidori à D. Colero citata, nec satis commode, nec satis distinctè dicta, non defendimus: quibus dicunt oportere antè salutare lavacrum immundum spiritum ab homine separari, ut sic homo à Diabolo relictus securiter ad Baptismum venire possit. Cum homo non nisi virtute verborum Christi, & ipso Baptismo ad id à Christo instituto, à potestate Sathana liberetur.

LIV. Patet autem è superioribus locis Patres illos à primo Ecclesia instituto, & consilio paullum deflexisse, quo verba exorcismi voluerunt præmittere, ut illis efficaciam Baptismi declararent. Neq; enim expulso Diaboli spiritualis, quæ per verba exorcismi tantummodo declaratur, separari debet ab emundatione peccatorum in Baptismo. Vtrumq; enim unum & idem est, & utrumq; unum Baptisma in verbo operatur.

LV. Quidquid ergo à Patribus visum est tribui exorcismo, non exorcismo tribui debet, sed baptismo, & virtuti verborum Christi, ad quam exorcismus respicit, & digitum intendit. Et in hoc respectu, & hâc consideratione ipse Baptismus rectè dicitur, & est Exorcismus, hoc est mandatum, quo in Dei nomine est auctoritate peccata abluuntur, hoc est, Diabolus cum operibus suis expellitur & profligatur.

LVI. Quæ ergo à thesi 30. usq; ad 36. dicuntur, quæ opinionem pravam illorum oppugnat, qui Exorcismum à Baptismo

quasi separant, illiq; peculiarem virtutem attribuunt, nihil contra nos. Quod vero thesi 38. addit Exorcismi, verba obsessionem corporalem indigetare coram imperitis: Respondeo neminem adeo imperitum esse, qui putet infantem corporaliter à Diabolo obsessum esse. Sed neq; quisquam adeo imperitus est, qui ignoret Diaboli spirituales in non renatos obsessionem & potentiam, corporali obsessioni tanto atrociolem & horribiliolem esse, quanto prestat anima corpori, & mens ac spiritus externis corporis membris. Et hanc spirituales obsessionem verba exorcismo indigentant.

LVII. Corporalis enim Diaboli obsessio corpus tantum agitat, membra torquet, & variè adfligit, non tamen corrumpit aut perdit: quin etiam sepe tantum per intervalla hominem infestat. At spiritualis Diaboli in filios suos non renatos imperium & potentia, imò atrox crudelitas major est, quàm vel humana ratio adsequi, vel oratio eloqui possit. Nimirum quæ totum hominis animum & mentem ita corrumpit, ut nihil in eo sanum sit, & homo abominabilis Diaboli larva sit, quæ si in oculos incurreret, nihil formidabilius & horribilius videretur. Hæc Diaboli larva in Baptismo aboletur, ablutis per sanguinem Jesu Christi peccatis. Et qui talem spirituales in quovis non renato homine obsessionem, etiam in sanctissimorum liberis non concedit, ille Baptismi efficaciam annihilat, & in sanguinem filij Dei injurius & blasphemus est.

LVIII. Quod ad thesin 38. & 39. attinet, ostendimus supra Exorcismi non verba solum, sed & sensum expressè in novo testamento extare. Expulsionem autem Diaboli spirituales propriè esse in verbis Baptismi, Ego te Baptizo, &c. Qui Baptismi sensus & significatio verbis exorcismi planè & plenè declaratur. Et hanc sententiam & declarationem nostram thesi 40. satis commodè exprimit. Nec verò, quod in sequentibus thesibus dicit, hæc glossa obscura & violenta est. Cum nihil planius

nus & expeditius dici & intelligi possit, quam verbis illis Christi: Ego baptizo te, &c. significari: Ego auctoritate DEI sanguine filij Dei emundo te a Diabolo, & omnibus Diaboli operibus, sive peccatis.

LIX. *Thesi 43.* & plurimis sequentibus nos non tangimur, qui dicimus Exorcismi verba utilem & piam declarationem esse virtutis & efficaciae Baptismi. In quo Diaboli spirituale in hominem baptizandum imperium, non astantium precibus, (qua & ipsa tamen pia & salutare sunt) sed mandato & auctoritate, & verbo Dei (qui se in verbo suo ad sacramenta sua alligavit) destruitur, & aboletur? Illud tantum addo, à primâ Ecclesiâ ante ullam depravationem Papisticam institutum esse exorcismum, gravissimo iudicio & consilio, neq. illi tales ineptias, aut verius stoliditatem imputari debere, qualis passim à Cinglianis, & Anabaptistis illi adfingitur.

LX. *Thesi 46.* & sequentibus, quasdam precum formulas per verbum adjurandi, & Exorcizandi proponit. Dixi autem supra verbum Exorcizandi ad Diaboli corporaliter obsidentis profligationem mordicus non debere trahi. Significat enim DEI nomine aliquid precipere, ut supra ostendi. Præterea quis neget illud homini Christiano, quod Deus in verbo suo omnibus in Christum credentibus indulget. Certè Christianus fiduciâ meriti Christi, cujus sanguine in Baptismo ablutus est, potest Diabolo insultare & dicere: Tibi, Diabole, auctoritate DEI, cujus filius sum, impero, ne vel tantillum mihi noceas? Hisce enim verbis nihil aliud exprimeretur, quam nemini horum filiorum DEI, quâ DEI patris sui fiduciâ animosi, Diaboli hostis sui rabiem & furorem contemnuunt.

LXI. *Quæ ergo in illis precum formulis in verbum ejurandi & Exorcizandi dicuntur, non adversus nos, sed primos Ecclesiæ patres dicuntur, qui pio instituto & gravi consilio verba & sensum exorcismi ex verbis institutionis & no-*

vo testamento desumserunt, & quibus tot saeculis nemo offensus fuit, nisi illi nostrâ aetate, qui non tam Exorcismum, quam efficaciam baptismi, quae Exorcismo declaratur, & Sacramentorum, oppugnant.

LXII. Ad thes. 15. Respondemus Exorcismi sententiam & verba in verbis Baptismi & alibi extare, ut supra ostendimus.

Ad 52. Non homines, sed DEUM verbis Baptismi, (quae Exorcismus indiget) Sathanam increpare, & à filio suo, quem in Baptismo recepit, longè profligari. Ad 53. Nos Dei nomen in vanum non assumere in Exorcismo, quando efficaciam verborum Baptismi declaramus, idq; ipsi Christi & scripturae verbis, quae David ex lxxv. superius ostendi verbis Baptismi explicandis & declarandis rectè & utiliter adhiberi.

LXIII. Ad 56. respondemus, solemnitates & gestus illos utiliter praeferri, ut efficacia Baptismi declararetur. Signum etiam crucis piâ devotione adhibitum fuisse, ut declararetur in arâ crucis sanguinem Iesu Christi effusum esse, qui in Baptismo emundat nos à peccato & Diabolo. Quid autem planius & perspicue magis dici potest? Ut demirer certè quosdam de obscuritate verborum Exorcismi quiritari, quem inde à primâ Ecclesiâ tot saeculis omnes rectè intelligere potuerunt, quamvis inter posteriores patres non desint, qui minùs commodè & distinctè de illo locuti fuerint: Eo quod illâ aetate de verbis illis abrogandis nondum ulla fuisset orta.

LXIV. Thesi 61. Exorcismi usum rectè ostendit. Ajo verò illam declarationem, quam thesi sequenti exigit, plenius & planius fieri non potuisse, quam formulâ illâ verborum exorcismi, quae ex ipsi Christi & eius Apostolorum verbis & sententijs petita est, idq; sine ullo conscientiae scrupulo, sine ullâ superstitionis ansâ, sine ullo etiam periculo. Quorum si quidquam est, illis imputari debet, qui verba Exorcismi calumniosè traducunt, & sine ullâ justâ causâ abrogari postulant, quod gravissimis de causis à

sis à primis Ecclesia doctoribus utiliter institutum est, & ad nos
pervenit, nec unquam initio calumnijs petitum est, nisi ab illis,
qui de ipso Baptismi sacramento minus rectè sentiunt.

L. XV. Allegat thes. 64. auctoritatem Chemnitij; qui re-
ctissime judicat Ecclesia libertatem, ad illa Exorcismi verba non Loc. com.
alligatam esse, &c. Atqui, addenda etiam erant, qua proximè de Bap-
tismi sub fi-
apud Chemnitium sequuntur? Utile nimirum esse, ut de pec-
cato originis, de potestate & regno Sathanæ, & efficaciam, Spe-
Baptismi, in actione Baptismi commonefactio fiat, sive nult.
per Exorcismum, sive alijs verbis. Idq; propter Sacra-
mentariorum corruptelas, & propter astantes. *Addit po-*
stea. Qui usum exorcismi habent, qui à vetustissimis Ec-
clesiæ temporibus usitatus fuit, & gravi commonefactio-
ne ob oculos ponit (sicut Lutherus in actionis Baptismi
præfatione scribit) miseriam infantis, potestatem Satha-
næ, & gratiam Dei, potenter per Baptismum liberantis in-
fantes ex regno & potestate tenebrarum: non sunt da-
mnandi, modo non peculiarem vim & efficaciam Exor-
cismo præter Baptismum tribuant. *Novimus a. in Ecclesijs*
nostris Exorcismum sine Baptismo nihil esse, quippe cuius est u-
tilis & pia declaratio. Addit postea. Quod quidam præten-
dunt verba, sonare, ac si infantes obsessi essent. Scimus sanè
Dei beneficio, infantes non esse corporaliter obsessos.
Scimus autem vicissim ex verbo DEI, multò tristius &
periculosius esse, quod propter peccatum regni coelorum
extorres spiritualiter captivi detinentur sub regno & po-
testate tenebrarum, unde nullius creaturæ potentiâ eripi
possunt. Sed Deus pater divinâ suâ potentiâ propter fi-
lium per Spiritum sanctum in Baptismo illos liberat. Non
igitur sine gravi causa, & antiquitus receptus, & à Luthe-
ro relictus fuit Exorcismus. Si tamen Ecclesiæ ea, de quâ
dixi libertas relinquatur, *Hac D. Chemnitius.*

Hinc.

LXVI. Hinc patet, quæ Chemnitij de Exorcismo fuerit sententia, nempe declarationem & commonesactionem de efficacità Baptismi esse utilem, & non sine gravi causâ antiquitûs receptam, & in Ecclesijs retineri. Ita tamen, ut sciatur de substantia Baptismi non esse, & Ecclesia liberum esse pro verbis exorcismi, alijs verbis idem declarare. Quod si judicasset utile fuisse verba illa Exorcismi abrogare, cur ipse Brunsviga non abrogavit, cui auctoritas certè non defuisset?

LXVII. Quæ thesi 65, & pluribus sequentibus proponit, cum judicio D. Chemnitij, videntur pugnare. In Ecclesijs verè Lutheranorum inter illos qui Exorcismum habent & non habent, non est controversia. Aut si qua, illa levis, nec tanti est, ut propter illam infirmi offendi, & periculum Ecclesiæ tranquillitati creari debeat, idq; in adversariorum gratiam, à quibus hæc olim agitata sunt, & qui à rebus hujusmodi medijs ab Exorcismi abrogatione, & fractione panis, imaginum abolitione &c. Tragedias suas semper auspiciari consueverunt. Quas enim commoditates ex abrogatione Exorcismi pollicetur thesibus 68. & 69. illas si quis cum incommodis, scandalis, imo tumultibus & periculis ex abrogatione Exorcismi certò orituris contenderit, satius opinor judicabit, nihil hæc in parte novi sine justâ causâ tentare.

LXVIII. Cum ergo Exorcismus res media sit, ut ille, ubi desijt non debet restitui: ita ubi adhuc viget, non debet aboleri. Virumq; enim pariter cum infirmorum scandalo conjunctum est.

LXIX. Quæ thesi 70. ex Heshusio citat in laudem simplicitatis Apostolicæ, illa commendant exorcismum, qui est simplex, plena & plana commonesactio de efficacità Baptismi, ut supra ostendimus.

LXX. Ad theses 71. & 72. quod attinet, dicimus declarationem efficaciam Baptismi, sive per Exorcismi verba, quæ ex sacra

cræ

cris litteris petita sunt, siue per alia verba fiat, doctrinam esse E-
uangelij, in Ecclesia utilem pariter & salutarem. Quod enim
exorcismum dicit humanam traditionem pernegamus, nisi tradi-
tionem accipiamus etiam de illis, quae Deus in scripturâ nobis
tradidit. Ostendimus supra Deum in verbo suo nobis tradidisse
in Baptismo spirituale Diaboli regnum destrui. Et hoc declarat
Exorcismus Baptismo praemissus. Nosq; cum pro Exorcismi ver-
bis contendimus, contendimus propriè pro adserendâ efficacîâ Ba-
ptismi, quam pleriq; omnes inter adversarios, qui Exorcismum
abrogatum cupiunt, per exorcismi quasi latus fodiunt.

LXXI. Ad 73. & sequentes respondeo, rectè in verbo DEI
informatos, Exorcismo minimè offendi; male verò informatos, non
Exorcismo solum, sed & multis alijs, & plerisq; omnibus offendi.
Neg; verò debere ob malorum offendiculum, & superstitionem bo-
no consilio & rectè instituta abrogari. Quod si de verbis lis foret,
non negarem aliâ verborum formulâ eadem dici posse. Sed cum de
efficaciâ Baptismi lis propriè sit, & exorcismi verba illam ple-
nissimè & brevissimè declarent, quidni illa retineremus?

LXXII. Quae thesi 76. dicuntur plerq; valde infirma sunt.
Christus enim cum instituit Baptismi verba, instituit & verba
Exorcismi. Nam in verbis illis, Ego Baptizo te, &c. continetur
sententia Exorcismi. Ego auctoritate Dei edico Diabolo, & o-
mnibus ejus operibus ut à te facessant. Quae ibidem de supersti-
tione repetit, illam dico non per Exorcismi verba animis homi-
num insitam, sed per illorum calumnias, qui rem bonam & sim-
plicem traducunt, & nodum in scripo quarunt.

LXXIII. Thesi 77. fatetur Exorcismum initio institutū esse
bono consilio, sed eventu parum felici. Respondeo illum eventum
parum felicem nunquam in Ecclesiâ prius notatum esse, quàm
patrum nostrorum tempore in haeticis, qui Christi Sacramenta
suâ efficacîâ spoliant. An verò in haeticorum gratiam benè in-
stitutata abroganda sint, ut illi tanquam victores venenum suum
latius spargere possint, illud ne queri quidem debet.

D

Que

LXXIV. *Quæ thesi 78. & sequentibus ex Patribus Papi-
mojam vicinis citantur, nihil nos tangit. Nos æstimamus verè &
propriè quid Exorcismus significet, non quid malè & falso de ipso
alij opinati sint. Nec tamen ullum est dubium, quod si illorum
ætate lis hæc mota, & illi interrogati fuissent, anne vim quan-
dam peculiarem extra Baptismum fugandi Diabolum exorcismo
tribuerent, uno ore responsuri cum D. Augustino fuissent; sacra-
mento Baptismatis Diaboli imperium destrui, & hoc illum Exor-
cismum esse, quo Diabolus & omnia ejus opera longè & latè pro-
fligantur.*

LXXV. *Interim non inficias imus, plurima in sanctorum
Patrum de Exorcismo minus commodè, distinctè & aptè dicta
inveniri, quæ non defendimus, sed dicimus, patribus immensam
regenerandi & à potestate Diaboli liberandi efficaciam Baptismo
tribuentibus ea excidisse, eo quod Anabaptistas, Sacramentaries, &
alios adversarios non habuerint, exorcismi verba calumniantes,
quorum respectu cautiùs, aptiùs, commodiùs. & distinctiùs lo-
querentur. Nempe Exorcismi verba ab ipso Baptismo vigorem
suum habere: Imò ipsum Baptismum illum Exorcismum esse,
quo Potestas Sathana aboleatur. Et hoc ad thesin 86. & 87. (in
quibus mendum aliquod Typographi) & pleràsque præcedentes re-
sponsum sufficiat.*

LXXVI. *Ad exsufflationis ritum quod spectat; & illum
non minus bono consilio adhibuerunt, volentes indicare & ipso
Baptismi efficaciam, quod in illo homine, in quo per Baptismum
impuri Spiritus Diaboli potestas jam destructa esset, jam Spiritus
sanctus deberet vigere. Respexerunt autem ad factum Christi,
Joh. 20, v. 22. ubi adflavit discipulos suos, & dixit: Accipite
Spiritum S. De quo insufflandi ritu, cum apud plerosque desierit,
non contendimus. Illud tantum dico, neq. Exorcizandi neq. in-
sufflandi ritum unquam cuiquam de Baptismo ejusque efficaciam re-
ctè sentienti offendiculo fuisse, vel offendiculo etiam esse posse.*

LXXVII. *Quæ de superstitione thesi 88. Tribus sequenti-
bus*

bus ait, nobis non dicuntur. In nostro Baptismo non solum apud doctos, sed etiam plebejos omnis superstitio, per DEI gratiam, exsulat. Qui novimus, fugare immundum Spiritum & donare Spiritum sanctum, non illius Exorcizandi aut insufflandi ritus munus esse, sed ipsius Baptismi à Christo instituti, cujus ipse adflatus & Exorcismus utiles & pie declarationes fuerunt.

LXXVIII. Nihil ergo contra nos, qua de superstitutione & perversâ opinione dicit: Nisi forte perversa opinio & superstitio sit credere & statuere, quod illi qui in Baptismo Christum induerunt, à potestate Diaboli sint liberati, & Spiritu Dei regi, & in vita novitate ambulare debeant. Nempe hac doctrina & institutio non est hominum mandatum, sed plantatio, quem pater caelestis per unigenitum filium suum ipse plantavit.

LXXIX. Quae thesi 92. & 93. dicit, Christum suum verbum predicari, & in Dei nomine Baptizari, nullibi autem exorcismum pracepisse, aut Sathanam ejurare respondemus, DEUM ipsum in Baptismo suo Sathanam ejurare, & ejus imperium destruere. Ceremonia enim illa exorcismi declaratio tantum Baptismi est, nec aliò quam ad Baptismum referri debet. Quod enim thesi 96. se de Exorcismo pentas & distinctè querere asserit, & conatur illum à Baptismo avellere, tanquam ejus declaratio non sit, sed peculiare aliquod hominum commentum, quo Diabolum abigant, non concedimus. Cujus enim furoris esset humana auctoritate sine verbo Dei tale quid tentare, quale primis Ecclesia patribus, qui bono consilio declarationem hanc praemittere voluerunt, nunquam in mentem venit.

LXXX. Declarat ergo exorcismus, quid Deus in Baptismo efficaciter operetur: Vt thesium auctor rectè in thesi 97. agnoscit. Quod autem illum declarationem obscuram esse dicit, equidem demiror, cum nihil planius & simplicius dici possit, quam Baptismo Diabolum una cum operibus suis ab homine profligari: Hoc enim denotat Exorcismus.

LXXXI. Quod thesi 98. & 99. ait Ceremoniam hanc non

adificare sed destruere: Respondeo illam tot seculis in Ecclesia nihil destruxisse. Sed ne nunc quidem apud recte sentientes quidquam destruere, nisi per eos, qui sine ullâ datâ causâ illam calumniando cavillantur, & revera eò ipso hoc agunt, ut Sacramentum suâ virtute & efficacîâ privent.

LXXXII. Thesi 100. Divum Lutherum citat, & asserit illum propter adsuetudinem & fortè propter infirmos ceremoniam illam aliquamdiu tolerandam judicasse. Rectè. Ergo & nos horum infirmorum, & adsuetudinis minimè improbandæ rationem habere debemus? At v. Divus Lutherus in præfatione actionis Baptismi longè aliter loquitur. Inter alia: Ecclesia Christiana firmis & indubitatis verbis coram DEO confitetur: Puerum esse à Diabolo (spiritualiter scilicet) obsessum, hoc est, filium esse peccati & iræ Dei; His verbis ad Exorcismum respicit, quo omnia hæc planè & plenè declarantur.

LXXXIII. Quæ thesibus sequentibus de superstitione & perversis opinionibus repetit, jam ante refutata sunt. Nulla talia ex DEI gratiâ, in nostris Ecclesijs notantur, qui omnes pariter novimus Exorcismum gravi & utili commonesactione ab oculo ponere miseriam infantis, & potentiam Diaboli in illum, à quo infantem potenter per Baptismum gratia Dei liberat. Quemadmodum doctrina de Baptismo & verbo Dei hoc ostendit, quàm in totâ hac disputatione rectè præsupponimus.

LXXXIV. Quæ thesi 108. & 109. contendit, nostros homines 80. annis circa Exorcismi, rei Adiaphoræ, usum nondum rectè institutos & informatos esse, minimè concedimus. Pleriq; enim, etiam plebeij, ita sumus informati, ut sciamus: Exorcismum declarare virtutem Baptismi, quo Diabolus, & Diaboli opera destruuntur.

LXXXV. Quæ thesi 110. Ex Luthero citat, de traditionibus humanis nullo DEI verbo nixis rectè dicuntur. Verba autem exorcismi non hominum, sed DEI Baptismum instituentis sunt sententia & verba. Deus enim per sua Baptismi verba ἐξορκίζῃ
Satha-

Sathanam, id est divina & omnipotenti sua auctoritate jubet
Diabolum & Diaboli opera facessere.

LXXXVI. *Thesi III.* & sequentibus rectius diceretur, eas
demum exorcismo offendi, qui non credunt Baptismum illam ef-
ficaciam habere, qualem verba Exorcismi ostendunt & decla-
rant. Nos recte de efficacia Baptismi sentimus, & ob id Exorcis-
mi verbis non offendimur. De quo sicubi sancti patres, &
Theologi minus recte opinati sunt, ipsi exorcismo, commone-
factioni de efficaciâ Baptismi salutari & utili, fraudi esse mini-
mè debet.

LXXXVII. *Quid nostram hanc Exorcismi explicatio-
nem sanam quidem concedit thesi IIII.* sed ait esse novam pere-
grinam & coactam; ad id supra respondimus. *Quid enim fami-
liarius, simplicius, & planius dici potest Exorcismi verbis, qui-
bus dicitur, Sacramento Baptismi Diaboli potestatem destrui.*
Hac enim significant verba Exorcismi, quibus dicitur, Exi im-
pure Spiritus, i. hoc baptisate tu, & opera tua abolentur in
hoc homine. Hac enim ex formula verborum Exorcismi, non
tam eruuntur, neq; etiam in eâ intruduntur, sed luce meridia-
nâ clariùs in illâ conspiciuntur, & ab omnibus intelliguntur, ut
mirer, cur declarationem hanc negotiosissimam dicere volue-
rit, thesi II 6.

LXXXVIII. *Quæ in nobilissimis quibusdam Ecclesijs, ob
Exorcismum abrogatû commendat, illis respondemus: Si tempore
Evangelij renascentis hæc res media, de quâ Ecclesia sua liber-
tas constat, ubiq; abrogata, & alia commonefactio idem decla-
rans, ex verbo Dei in locum Exorcismi substituta fuisset: nos re-
ctè illam retinuisse, & restitutione Exorcismi abrogati nihil novi
moliri debuisset. Hoc verò Ecclesia statu, ubi cum adversarijs
nobis res est, qui passim abrogato prius exorcismo in nostras Eccle-
sias irrumpere, & pedem figere conantur, & qui quod in Exor-
cismo reprehendunt & accusant, revera in Baptismo accusant,
pia & utilis illa Exorcismi commonefactio abrogari non debet.*

Sed neq; potest sine multorum offendiculo, sine Ecclesiarum nostrarum periculo, sine populi motu, & sine aduersariorum baptismi & sacramentorum hostium insultu & triumpho.

LXXXIX. *In thesi 117. Postulat aliam formam magis discretam & perspicuam, Cum tamen usitata hac Exorcismi formulâ discretum & perspicuum magis dici nequeat, Age enim formetur alia forma talis: Administratione huius à Christo instituti Baptismi liberatur hic infans miserimus, qui in peccatis & regno Diaboli conceptus & natus est, à potestate Diaboli, à quo spiritualiter circumfessus est, & fit filius Dei, quem Spiritus Dei impofterum reget, & in omnem veritatem deducet, &c. Age quid hisce verbis dicitur, quod omne & universum ex octo aut novem Exorcismi verbis plene & perspicue dictum non intelligatur? Nimirum ut rectè dicit thesi 118. De Exorcismo Ecclesiæ tranquillitas nunquam turbata fuisset, si fuisset aut absq; inquietis & turbulentis hominibus, qui ventos in tranquillo mari concitant, vel sine hereticis qui per Exorcismum virtutem Baptismi dolose oppugnarent.*

XC. *Ad 119 & sequentes duas iam ante sæpius responsum. Superstitiones & pravas opinioniones de Exorcismo apud nos, per DEI gratiam, nullas agnoscimus. Nemo nostrum commendat Exorcismum tanquam à Baptismo separatum, sed per Exorcismum commendamus necessitatem, & efficaciam immensam Baptismi, quo uno & solo obsidens hominem Diabolus propulsatur.*

XCI. *In fine ultimis septem thesibus ad signum sanctæ crucis à ritu & ceremoniâ Baptismo præmissâ, abolendum se convertit. Atqui cum postularit superius declarationem efficaciam Baptismi planam & perspicuam, idq; vetustissimi Ecclesiæ doctores per Exorcismum additis utilibus quibusdam ritibus fecerint, non video cum illa abrogari debeant.*

XCII. *Prisci Ecclesiæ Doctores meritum & satisfactionem Christi nostre volentes signum crucis efformarunt, nimirum in quâ effudit Salvator noster sanguinem suum, quo in Baptismo omnes à peccatis emundamur & abluimur. Eodem signo ostenderunt, se adversus Diabolum ejusq; potestatem satis munitos esse illius merito, qui sanguinem suum pro omnibus in cruce effudit.*

XCIII. *Illis enim verbis: Accipe signum sanctæ crucis &c. nihil sibi aliud voluerunt prisci Ecclesiæ doctores: quàm hoc Baptismo baptizandum sanguine Christi in cruce effuso à peccatis suis ablui, & illo Baptismate meritum sanguinis & mortis Christi efficaciter & potenter baptizato applicari. Nec video, quomodo signum hoc tales ac tantas res apertissime explicans inanem congesticulationem, jure dicere possit.*

Crucis

XCIV. Crucis, n. signo non roboream illam ligni machinam intelligimus, cum Papis Idololatriis, sed in cruce pendentem Christum, extra quem nihil se intelligere adfirmabat Paullus. Quem nimirum crucem toties appellasse 1. Cor. 2, 2. non pudet. Ne inanis reddatur crux Christi. 1. Co. 1, 17. crucifixo, vel sermo ille crucis: Offendiculum crucis. Ne ob cruce Ibid. v. 18. m Christi persecutionem patiantur. Absit me gloriari, nisi in Gal. 5, 11. cruce domini nostri Jesu Christi, per quem mundus mihi crucifi- Gal. 6, 12, xus est, & ego mundo. Deus per crucem interemit inimicitias. Ibid. v. 14. Quibus locis per crucem intelligit Christum Crucifixum. Nempe qui pro Eph. 2, 16. omnium hominum peccatis crucem ignominia contemta toleravit. Pace facta per sanguinem suum in cruce profusum. Patri factus obediens, usq; ad mortem, mortem a. crucis. Crux ergo Christi, pro Heb. 12, 2. Christo crucifixo notatur, Col. 1, 20. cuius crucis Christi hostes deslet Paullus. Phil. 3, 18.

XCv. Prisca ergo Ecclesia signo crucis non ad inanem gesticulationem, nisi fuerunt. Sed ut sibi crucifixum Christum in decussato ligno proponerent, & in illo bona caelestia omnia. Cujus crucifixi Christi imaginem utinam quivis cordis penetrabilibus infigere & inculpere posset, ut ejus mortis & sanguinis fideli & continua meditatione ad vitam aeternam vivificaretur, & aleretur! Crucis ergo signo in fronte & pectore signato notare voluerunt, Christi crucifixi meritum Baptizato penitus imprimi, & intime applicari.

XC. Quod enim in fronte & pectore signum illud formetur, nulla cavillatione ab Anabaptistis & reliquis adversarijs eludi meretur. Sub illis enim corporis humani partibus continentur illa membra quibus vita, sensus, motus, rationis, cogitationum & omnium meditationum actiones perficiuntur, atq; adeo membra illa quae potissima anima & spiritus organa sunt. Nimirum significarunt totius hominis anima & spiritui, & toti homini per Baptismum conferri omnia crucifixi Christi merita, ejusq; in cruce effuso sanguine omnia hominis peccata cum aqua Baptismi effusa emundari.

XCvII. Quod homines in subitis animi consternationibus signo crucis se muniant, non reprehendi meretur. In Christo crucifixo est certissimum in omnibus periculis perfugium & solatium. Bene illi qui solidam fide & certa fiducia huc confugit! Nos enim per crucis signum Christum crucifixum notamus, cuius cruce qui offenditur, ejus qui in cruce pro omnium peccatis mortuus est, meritum se indignum fatetur. Quae vero de superstitione in forma vel machina crucis, & de sacramento confirmationis, quod in verbo DEI fundamentum nullum habet, dicit, nihil ad nos, sed Papistae Idololatriae dictam sibi existiment.

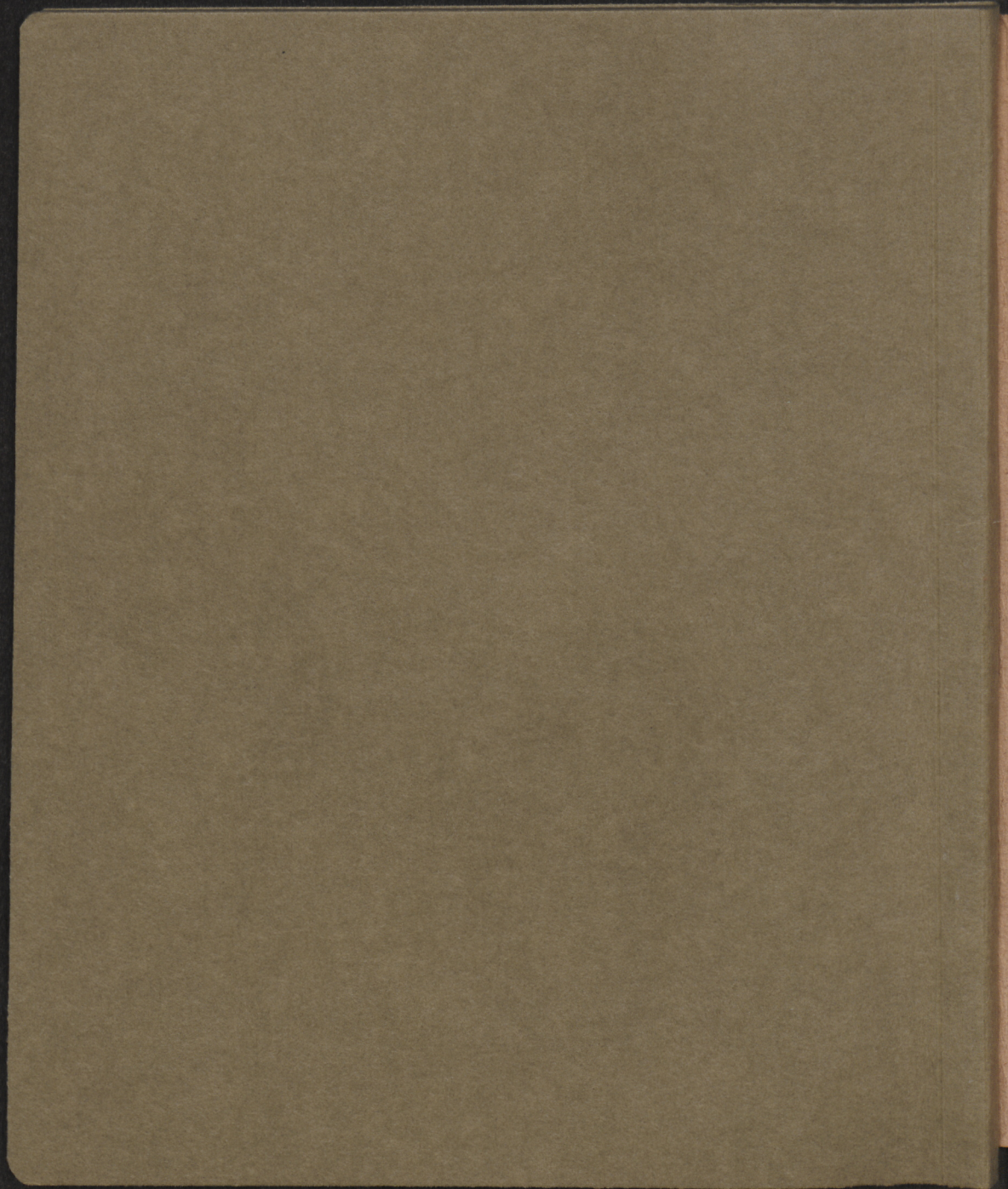
Sup-

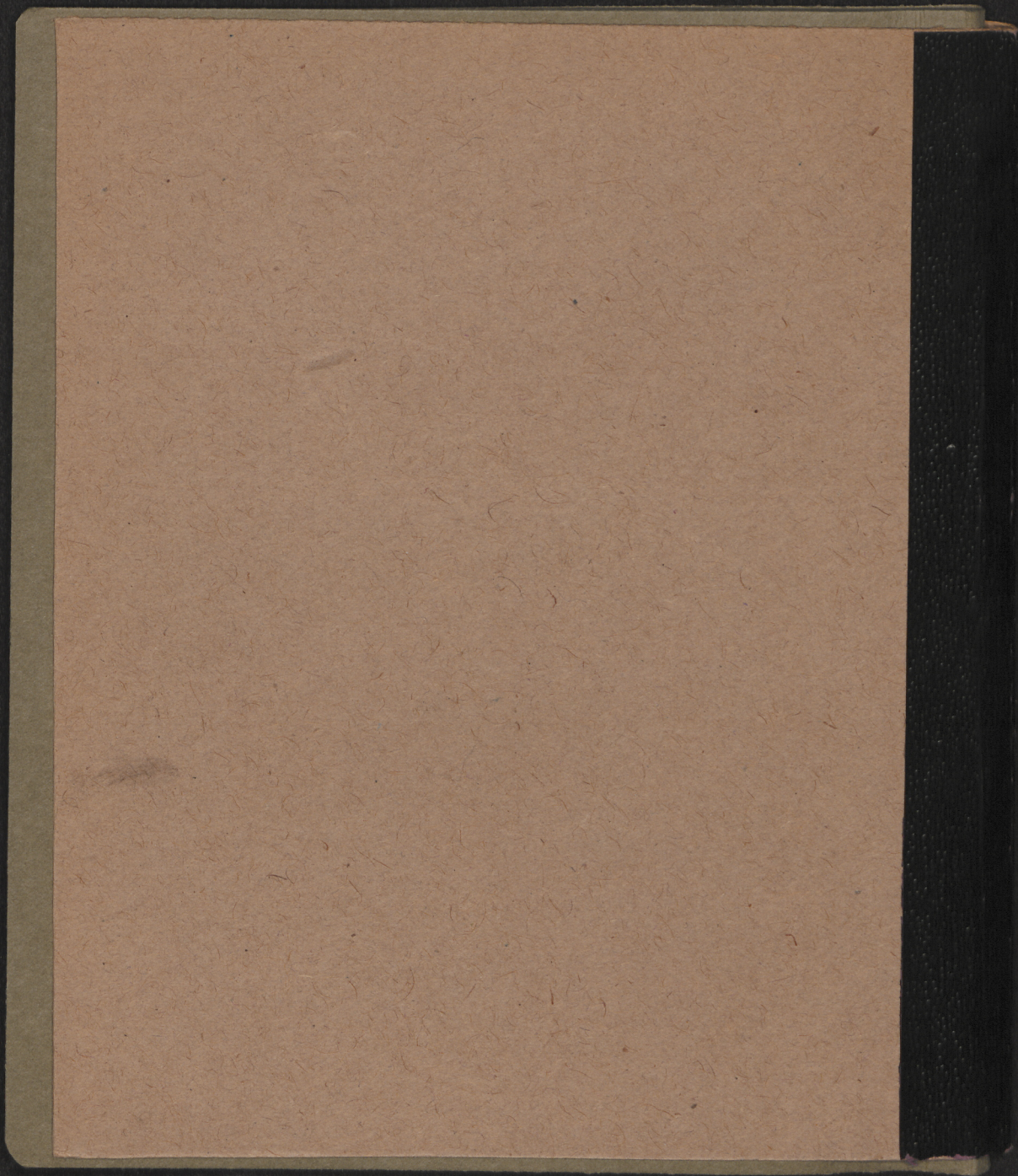
XCVIII. Summa summarū hæc est: Exorcismus est res media, bono consilio & eventu ab Ecclesiâ priscâ tanquam utilis declaratio efficacîæ Baptismi, Baptismo præmissa. Quæ quoad sensum verbis institutionis, & verbo DEI per omnia est conformis, Et ob id commonefactio de efficacîâ Baptismi utilis & necessaria. Quoad verba etiam illa in verbo DEI fundari supra ostendimus. Verum quod ad usurpationem illorum verborum, illorum inquam attinet, ut Baptismo declarationis gratiâ præmittantur, illud verò res media & indifferens est. Nempe hujus formulæ verba Ecclesiâ pro suâ libertate tollere, & alia verba idem significantia, ex verbo DEI potest re- & substituere.

XC.IX. Eo autem minus in Ecclesijs nostris jam abrogari debet, tum quod sine periculo, sine motu, sine scandalo Ecclesiæ & minus firmiter abrogari nequeat: tum verò propter adversarios, qui mutationem religionis ab abrogatione Baptismi ferè semper exordiri consueverunt, & constantiam & animos auditorum super abrogatione hujus rei mediæ explorare. Sic ut abrogatio Exorcismi jam pro indubitata notâ ingruentis Calvinismi habeatur. Quod in omnibus Germaniæ Ecclesijs notari utile est. Quod qui ignorat, ille quid ante annos aliquot in Germaniâ gestum sit, & quid etiamnum geratur, ignorat.

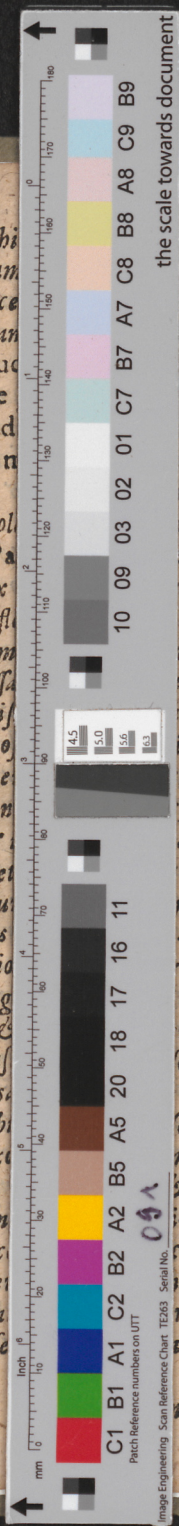
C. Calviniani enim & Anabaptista in hoc Sacramento nudam verborum simplicitatem exigunt, ubi declaratio per verba Exorcismi addita non inutilis est: In altero autem Sacramento ubi verba sunt lucem meridiana clariora, & simplicissima, infinitas figurarum præstigias conquirunt, & excogitant: Illi, inquam, hæc Exorcismi verba tantum propter Efficaciam Baptismi, quam Exorcismus declarat, & illi inaniunt, tantopere oppugnant. Quod si exorcismum tanto tempore ab illis oppugnatum, ultro abrogaverimus, nos apud imperitos non levitatis solum & inconstantie, sed etiam impietatis insimulabunt, tanquam ritum impiū hæcenus tam pertinaciter defenderimus, Et reliqua, quæ contra illos defendimus de consimili apud imperitos, impietate suspecta reddent. Quod si justa hujus ritus Adiaphori abrogandi causæ videbuntur, fieri illud equum est, non solum reliquarum Saxonicarum Academiarum & Ecclesiarum Doctoribus & Professoribus conscijs, sed & consentientibus. DEVS adstrictissimæ suæ Ecclesiæ pacem & tranquillitatem largiatur, illamq; ab hostibus suis eam undiq; infestantibus clementer & paternè tueatur, ad nominis sui gloriam, & omnium fidelium salutem. AMEN.

XCIV. Crucis, n. signo non roboream illam ligni machi-
 cum Papiſtis Idololatriſis, ſed in cruce pendentem Chriſtum
 hil ſe intelligere adfirmabat Paullus. Quem nimirum cruce
 non pudet. Ne inanis reddatur crux Chriſti. x. Evan-
 crucifixo, vel ſermo ille crucis: Offendiculum crucem
 Chriſti perſecutionem pariantur. Abſit me
 cruce domini noſtri Jeſu Chriſti, per quem mundus
 eſt, & ego mundo. Deus per crucem interen-
 Quibus locis per crucem intelligit Chriſtum Crucifixum.
 mnium hominum peccatis crucem ignominia contemta tol-
 eta per ſanguinem ſuum in cruce profuſum. Pa-
 diens, uſq; ad mortem, mortem a. crucis. Crux
 Chriſto crucifixo notatur, cujus crucis Chriſti hoſtes deſi-
 XCV. Priſca ergo Eccleſia ſigno crucis non ad inanem
 uſi fuerunt. Sed ut ſibi crucifixum Chriſtum in decuſſa-
 rent, & in illo bona caeleſtia omnia. Cuius crucifixi Chri-
 nam quivis cordis penetralibus inſigere & inſculpere po-
 & ſanguinis ſideli & continua meditatione ad vitam eter-
 & aleretur! Crucis ergo ſigno in fronte & pectore ſignato
 Chriſti crucifixi meritum Baptizato penitus imprimi, &
 XC. Quod enim in fronte & pectore ſignum illud formet
 tione ab Anabaptiſtis & reliquis adverſarijs eludi meretur
 corporis humani partibus continentur illa membra quibus
 tus, rationis, cogitationum & omnium meditationum actio
 atq; adeo membra illa quae potiffima anima & ſpiritus org-
 rum ſignificarunt totius hominis anima & ſpiritus, &
 Baptiſmum conferri omnia crucifixi Chriſti merita, ejuſ
 ſanguine omnia hominis peccata cum aqua Baptiſmi effuſa.
 XCVII. Quod homines in ſubitis animi conſternationibi-
 munt, non reprehendi meretur. In Chriſto crucifixo
 in omnibus periculis perſugium & ſolacium. Bene illi
 certa fiducia huc confugit! Nos enim per crucis ſignum
 fixum notamus, cujus cruce qui offenditur, ejuſ qui in crucem
 catis mortuus eſt, meritis ſe indignum fatetur. Quae ve-
 in forma vel machina crucis, & de ſacramento confirma-
 bo DEI fundamentum nullum habet, dicit, nihil ad nos, ſe-
 ritie dictum ſibi exiſtiment.

Se 1. Cor. 2, 2.
 1. Co. 1, 17.
 1. Ibid. v. 18.
 Gal. 5, 11.
 Gal. 6, 12.
 Ibid. v. 14.
 Eph. 2, 16.
 Heb. 12, 2.
 Col. 1, 20.
 Phil. 3, 18.